

Brussel, 20 april 2011

DOCUMENT

VBO-standpunt

Antwoord op de publieke raadpleging van de Europese Commissie over groepsvorderingen

Samenvatting

Op 4 februari jl. publiceerde de Europese Commissie een werkdocument met als titel 'Openbare raadpleging: Naar een coherente Europese aanpak op het gebied van collectief verhaal'.

Deze nota vormt het antwoord van het Verbond van Belgische Ondernemingen op deze raadpleging.

Europees departement
T + 32 2 515 08 26
F + 32 2 513 04 94
ama@vbo-feb.be

VBO vzw
Ravensteinstraat 4
B - 1000 Brussel
T + 32 2 515 08 11
F + 32 2 515 09 99
info@vbo-feb.be
www.vbo.be
Lid van BUSINESSEUROPE

1 Inleiding

Op 4 februari jl. publiceerde de Europese Commissie een werkdocument met als titel: 'Openbare raadpleging: Naar een coherente Europese aanpak op het gebied van collectief verhaal'.

Deze nota vormt het antwoord van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) op deze raadpleging.

2 Algemene commentaar

Het VBO is positief over de opportuniteit die de publicatie van deze publieke raadpleging over groepsvorderingen biedt.

Het Verbond juicht ook de keuze van de Commissie toe om de Directoraten-generaal JUST, SANCO en COMP bij deze actie te betrekken met het oog op een holistische benadering ter zake.

Niemand zal betwisten dat het van fundamenteel belang is dat voor elk geschil, ook voor consumentengeschillen, een gepaste oplossing wordt gevonden. Er moeten echter belangrijke lessen worden getrokken uit de Amerikaanse ervaring met 'class actions' (zie punt 3.2).

Deze raadpleging kwam er na verschillende raadplegingsdocumenten, studies, groen- en witboeken die de Europese Commissie de afgelopen jaren had gepubliceerd. Niettemin moet worden vastgesteld dat in deze raadpleging wordt gebroken met de lijn die in de vorige documenten werd gevolgd en dat een nieuwe, bijzonder betwistbare definitie werd voorgesteld voor het begrip 'groepsvordering'. Het VBO kan niet instemmen met de brede definitie dat een groepsvordering "alle mechanismen omvat waarmee onrechtmatige handelspraktijken die een groep eisers treffen, kunnen worden beëindigd of voorkomen of waarmee de door dergelijke praktijken veroorzaakte schade kan worden vergoed"¹. De term 'vordering' kan alleen betrekking hebben op instrumenten waarmee economische schadeloosstelling kan worden verkregen voor geleden schade als gevolg van een overtreding van de wet.

Bovendien bevat het document nog andere elementen die volgens het VBO niet thuishoren in een benadering inzake groepsvorderingen. Zo vormt de doelstelling om de toepassing van het EU-recht beter te controleren een andere kwestie (vraag 3 van de raadpleging). Dit koppelen aan de opportuniteit om in Europa in een systeem van groepsvorderingen te voorzien kan alleen maar tot verwarring leiden en – op termijn – de coherentie van het Europese rechtssysteem in het gedrang brengen.

¹ Raadplegingsdocument, p. 4.

VBO-standpunt (-2-) Class action

Meer in het algemeen geeft het raadplegingsdocument de betreuwenswaardige indruk dat, ondanks de wil om een publiek debat op gang te brengen, de beslissing om een mechanisme voor groepsvorderingen in te stellen eigenlijk al genomen is. Het is daarentegen noodzakelijk dat de fundamentele vraag wordt onderzocht of het opportuun is om een groepsvordering te introduceren in het rechtssysteem van de Unie. Volgens het VBO moet op deze vraag ontkennend worden geantwoord (zie punt 3.1).

Het VBO herinnert er nog aan dat het achter alternatieve wijzen van geschillenbeslechting staat (ADR). Deze bieden namelijk heel wat voordelen t.o.v. de traditionele gerechtelijke procedures die traag, duur en ingewikkeld zijn (zie punt 3.3).

3 Specifieke commentaar

3.1 Over de opportuniteit om een groepsvordering te introduceren

In de raadpleging wordt nagelaten om de – fundamentele – vraag te stellen of het wel opportuun is om op Europees niveau een systeem van gerechtelijke groepsvordering in te stellen. In vele vragen van de raadpleging wordt namelijk al geanticipeerd omdat ze betrekking hebben op de kenmerken die een dergelijk systeem zou moeten hebben. Dit strookt niet met het resultaat van de raadplegingen die de Europese Commissie eerder had georganiseerd en waarbij vele economische actoren zich met klem hadden uitgesproken tegen de invoering van zo'n systeem. Integendeel: de Commissie antwoordt niet op de bezwaren die tijdens de vorige raadplegingen werden geformuleerd.

Een groepsvordering levert namelijk vaak maar een pover resultaat op voor de eisers. Dergelijke vorderingen zijn altijd duur en ingewikkeld en duren lang. De schadevergoeding is vaak onbeduidend in vergelijking met de geleden schade en komt bovendien vooral ten goede aan de vele tussenpersonen die in een dergelijke procedure optreden.

Daarbij komt nog dat groepsvorderingen er het structurele probleem van de gerechtelijke achterstand bij vele nationale rechterlijke ordes niet kleiner op maken. Integendeel: de invoering van een groepsvordering zou het probleem alleen maar verergeren doordat wordt aangemoedigd om naar het gerecht te stappen voor zaken die gemakkelijker buiten de rechtszaal kunnen worden opgelost.

3.2 Lessen uit de Amerikaanse ervaring met 'class actions'

Het valt buiten het bestek van dit antwoord op de raadpleging om de Amerikaanse 'class action' te gaan analyseren. Toch moet de aandacht worden gevestigd op enkele kenmerken die in de Verenigde Staten tot ongewenste situaties hebben geleid.

We denken daarbij in het bijzonder aan de toekenning aan slachtoffers van 'punitive damages' wegens 'public offence' die bovenop de schadevergoeding komen en vaak veel groter zijn dan deze laatste.

Voorts wordt het 'contingency fee'-systeem toegepast, waarbij de advocaten de procedurekosten voorschieten en honoraria aanrekenen die gelijk zijn aan een percentage van de schadevergoeding die aan de slachtoffers wordt toegekend.

Ten slotte wordt het 'loser pays'-principe niet toegepast in groepsvorderingen, wat leidt tot deresponsabilisering.

Als gevolg van het voorgaande hebben 'class actions' al tal van Amerikaanse ondernemingen tot het faillissement gedreven. In 2002 werden de kosten van geschillen inzake burgerlijke aansprakelijkheid in de VS geraamd op 200 miljard dollar per jaar². Behalve de advocaten wint niemand bij dit soort procedures aangezien de Amerikaanse consument zich vaak tevreden moet stellen met een povere schadevergoeding.

Bovendien zien Amerikaanse bedrijven – onder druk gezet door de media – zich verplicht (uit angst voor al te grote imagoschade) om een minnelijke schikking te aanvaarden ('blackmail settlement') en bijgevolg buitensporige schadevergoedingen te betalen, nog vóór de rechter zich over de grond van de zaak heeft uitgesproken.

Rekening houdend met het voorgaande is het dus de vraag waarom we in Europa een systeem zouden willen invoeren waarvan de neveneffecten nochtans overbekend zijn? En dat terwijl de Amerikaanse regering zelf al verschillende keren heeft geprobeerd om de vastgestelde misbruiken te beperken, met name d.m.v. de 'Class Action Fairness Act' van 18 februari 2005.

Wat de voorstanders van dit soort procedure ook mogen beweren, Europa is niet beschermt tegen dergelijke uitwassen: 'success fees' en 'punitive damages' hebben immers reeds hun intrede gedaan in de Europese Unie. Indien de wetgever ondanks alles toch voor een groepsvordering zou kiezen, vraagt het VBO dat een aantal voorwaarden worden nageleefd. Zo moet het 'loser pays'-principe volop spelen. De mogelijkheid om 'punitive damages' te eisen moet worden uitgesloten en elk 'contingency fee'-systeem voor advocaten moet worden verboden. Bovendien moet

² Towers Perrin, (Tillinghast), U.S. Tort Cost : 2002 Update, Trends and Findings on the Costs of the U.S. Tort System, februari 2003, te raadplegen op www.towersperrin.com

Europa uniforme voorwaarden vaststellen om de toegang van consumentenorganisaties tot de rechtbank te regelen. Daarenboven moet elke vordering voor 'diffuse schade'³ worden verboden en dringt een 'opt-in'-formule⁴ zich op, om niet in aanvaring te komen met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ten slotte moet elke mogelijkheid tot "third funding arrangements", waarbij derden de procedure financieren bij wijze van investering, worden uitgesloten.

3.3 Alternatieve geschillenregeling: geschikt instrument om geschillen te beslechten

Consumentengeschillen moeten - net als alle andere geschillen – een passende oplossing krijgen. Om de redenen die hierboven werden uiteengezet, kan nabootsing van het Amerikaanse model geen optie zijn.

Volgens het VBO moet dan ook voorrang worden gegeven aan de effectieve toepassing van de bestaande wetgeving, aan de informatie van de consument en aan de stimulering van alternatieve wijzen van geschillenregeling (ADR). Deze laatste hebben het voordeel dat ze een voor alle partijen aanvaardbare oplossing aanreiken.

Een recente studie, in opdracht van DG Sanco (DG Gezondheid en Bescherming Consumenten), staat overigens zeer positief tegenover dit type van geschillenregeling⁵.

3.4 Mededingingsrechtelijke aspecten

Collectieve rechtsvorderingen invoeren voor schade ten gevolge van inbreuken op het kartelrecht is eveneens uit den boze. Dit zou een radicale ommekeer van het mededingingsbeleid betekenen ten opzichte van de huidige rechtspraak in de lidstaten. Hierdoor zou de handhaving van de mededingingsregels, die thans door de overheid gegarandeerd wordt, doorgeschoven worden naar privé-entiteiten (bv. consumentenorganisaties), zoals dit het geval is in de Verenigde Staten.

³ Het begrip 'diffuse schade' of 'préjudice diffus' beoogt de gevallen waarin het bedrag van de schade die elke consument individueel heeft opgelopen dermate gering is dat individuele vergoeding niet gerechtvaardigd is (bv. de taximaatschappij die haar klanten onterecht extra doet betalen). In dat geval komt het vonnis dat wordt geveld naar aanleiding van een groepsvordering (procedure die onder meer in Québec toegestaan is) niet ten goede aan de individuele consumenten die benadeeld werden (bv. veroordeling van de taximaatschappij tot het gedurende een bepaalde periode gratis vervoeren van klanten ...).

⁴ Opt-in veronderstelt een uitdrukkelijke wilsuiging van de slachtoffers (bv. door een formulier in te vullen) om zich bij een groepsvordering aan te sluiten. Een slachtoffer dat buiten een groepsvordering is gebleven die uitmondt in een ongunstige beslissing, dreigt echter zijn rechten in het gedrang te zien komen door een procedure waarbij het geen partij was, wat strijdig is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

⁵ DG Sanco, Study on the use of Alternative Dispute Resolution in the EU, Final Report, Civic Consulting, 16/10/2009 (http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/adr_study.pdf).